

Laimontas KARALIUS

*Sufalsifikuota
Kauno muitinės
rejestro atmintinė
(XV-XVI amžių
sandūra)**

Red kolegijos pastaba: spausdinamas tekstas buvo parengtas kaip L. Karaliaus straipsnio „Kauno muitinės rejestro atmintinė. Falsifikatas Lietuvos Metrikoje (XV–XVI amžių sandūroje)“, paskelbto *Kauno istorijos metraštyje* (t. 6, Kaunas, 2005, p. 7–54), priedas. Dėl neapsižiūrėjimo jis nebuvo išspausdintas kartu su straipsniu. Tai galėjo apsunkinti naudojimąsi minėtu straipsniu, nes jo tekste yra nuorodos į Priedą. Atitaisydami įsivėlusį nesupratimą, skelbiame Priedo tekstą.

Kauno muitinės rejestras yra ankstyviausias žinomas vienos iš svarbiausių Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės muitinių vidaus tvarkos aprašymas. Tokia unikali šio dokumento informacija neturėtų istorikų užmigdyti, nes ankstesniame šiam dokumentui skirtame straipsnyje¹ iškelta ir argumentuota tezė, kad jis buvo padirbtas (į originalų tekstą įterpta viena neteisėta apmuitinimo norma) ir falsifikacijos užmaskavimo tikslais įrašytas į Lietuvos Metrikos knygas. Tad norint juo remtis, reikėtų atsižvelgti į minėtame straipsnyje atliktą šio dokumento teksto istorinę ir tekstologinę kritiką. Į Lietuvos Metrikos 6-tąją knygą dokumentas buvo įrašytas nedatuotas tarp 1503 ir 1504 metų įrašų. Tai tik apytikslė įrašymo į Lietuvos Metriką data. Rekonstruojant panaudoto falsifikacijai originalo datą apsisistota ties *terminus ante quem* 1495 metais.

Originalas nežinomas.

Nuorašas *LM*, kn. 6, l. 284 v. - 285 (235 v.-236).

Registruota: *Описание документов и бумаг, хранящихся в Московском архиве Министерства Юстиции*, Москва, 1915, kn. 21., с. 75, № 522,

Publikuota: *Акты относящиеся к истории Южной и Западной России, собранные и изданные Археографическою комиссиею*, СанктПетербург, 1863, т. 1, с. 26, № 34. Šioje publikacijoje yra praleidimų.

*Dėkoju kolegai hum. m. dr. A. Duboniui už vertingas šio dokumento redakcines pastabas.

¹ L. Karalius, Kauno muitinės rejestro atmintinė. Falsifikatas Lietuvos Metrikoje (XV–XVI amžių sandūra), *Kauno istorijos metraštis*, Kaunas, 2005, t. 6, P. 7–54.

Постановене з сторони браня мыта в Ковъне

На память пану Литавору г(о)с(по)дара короля его м(и)л(о)сти приказане о мыто ковеньское.

[1] Коли немец приедеть до Ковъна, што коли маеть товару, то маеть мытнику обещати: золотые л маеть, або серебро, або инъшии товар, або сукно, то маеть мытнику обещати, в которомъ судъне приедеть до Ковенского места; а естли бы затаивъши золотыи в себе або инъшии какии товар а маючи — то промыта на том; а мает обестити то мытнику и не вынети, бо которое ж судно приидеть, поки мытникъ самъ осмотрить.

[2] А от шкута нового копа грошей мыта дати; [3] а коли немец немцу продасть сол в Ковне, то другое мыто маеть платити по грошу от копы, а от бочки — по полугрошку; а коли вилневецъ приедеть до Ковна, не маеть конем своимъ вывезти къ их потребам, а коли пак² хурманомъ³ повезти, по полгроша ж маеть дати от бочки мыта; [2] а от ванъчеса мыта маеть дати три копы грошей, а от клепки мыта мает дати по шести грошей от ста, а от масти, бы мало, бы велико, мыта дат полкопы грошей, а от попелу, от лашта, по чотыри гроши мыта мает дати, а от шыкуты копа грошей мыта мает дати.

[4] А коли вилневецъ приедет с какимъ товаромъ до Ковна, маеть обестьки грошь дати; а коли ковнянин приедеть из низу, а мает рыбу, то мает обестит ся мытнику, а маеть обестки дати, любо шуку добрую, а любо какую рыбу добрую, а не обестив ся, то промыта.

[5] А коли въ Ковне кладет ся у шкуту вилневецъ, ковнянин ли, или трочанин, или иншое какое земли, маеть перво весь товар мытнику обьвестити, а мыто заплатити и от попелу, и от дерева, и от смолы; а коли не обестив ся, а мыта не давъ, кладеть ся у шкуту, то промыта.

[6]³ А коли немец из Немецъ приедеть до Ковна на мыто, то маеть казати мытнику || [285] мытнику што коли товар в него будеть³; а коли немец зася усхочет до Немецъ, ино маеть мытнику обестити ся, што коли будеть какии товар в него: а будет ли зъ Немецъ болшии товар, то мает дати мыто, естли будеть из Литвы болшии товар, ино маеть мыто дати з болшого товару, а з меньшого ничого не маеть дати.

[7] А на Помнеши на Немецкой границы маеть мыто платити, хто поедеть, по тому жъ, по чому в Ковне; а естли поедеть не обестивъши ся, то промыта.

А я, Зубъ Даниловичъ, писал есми реестръ, [в]одле росказанья пана Литавора, а послал есми тотъ реестръ пану Шлякгиру.

² *Taip rankr.*

³ *Taip rankr.*

³⁻³ *Ši dalis praleista: АЮЗР, т. 1, с. 26, Но 34.*